

A magyar közbeszédben éppen elég szó esik a migráció nemzeti kultúrát és identitást fenyegető veszedelméről. Érdekes végiggondolni, hogy miképpen érinti a kisebbségeket, egyfelől a magyarországiakat, másfelől a határon kívül élő magyarokat. A magyar állami kisebbségpolitika alapja, hogy a tizenhárom népcsoportot, amelyeket a magyar többséggel történelmileg együtt élőközösségként ismer el.

Privilegizáltan kezel, kultúrájuk és nyelvük fenntartása érdekében tett erőfeszítéseik támogatására állami garanciát vállal. Ez az oka annak, hogy hiába nagyobb a száma több új bevándorló népcsoportnak /lásd pl a kínaiakat/, mint a kis létszámú történelmi kisebbségnek pl. lengyeleknek, szerbeknek, románoknak, szlovéneknek, nem védi őket a kisebbségi törvény, és noha általános szabadságjogaikat semmi nem korlátozza, intézményes identitásőrzésükre az állam nem vállal garanciát.

Ezt a modellt csak korlátozott számú népcsoport esetében lehet fenntartani. Nyilvánvaló, hogy amennyiben a brüsszeli kvóta-terveket Magyarországra lehet kényszeríteni, akkor az új bevándorlók integrálásának költségeit ugyanabból az állami zsebből kell kifizetni, mint amelyből ma a kisebbségi „inkubátor” költségeit fedezik. A történelmi kisebbségek számára hátrányosan változik meg a kormányzat fontossági sorrendje is. Ha az állami szerveknek az lesz a legsürgetőbb feladata, hogy a több tízezer /százezer?/ betelepülőt vagy betelepítettet megtanítsa magyarul, rájuk erőltesse a magyar jogrendet, értékrendszert, védekezzék a terjeszkedő iszlám fundamentalizmus és az ezzel együtt járó terrorizmus-veszély ellen, akkor ugyan kit fog érdekelni az, hogy a nemzetiségi iskolákba későn érkeznek meg az anyanyelvű tankönyvek? Mindez hatványozottan igaz a roma integrációs programra, amelynek a teljesítményét lehet ugyan bírálni, de ha megszűnne, vagy akárcsak hátrébb sorolódna a kormányzati preferencia sorrendben, az katasztrofális lenne a cigányságra nézve.

Ha az EU Magyarországra rá tudná erőltetni bevándorlási politikáját, akkor rá tudná erőltetni kisebbségpolitikai felfogását is. Ennek lényege, hogy nem tesz különbséget a történelmi, autentikus kisebbségek és az új bevándorlók között. Udvariasan megtapsolták ugyan az 1993 évi Kisebbségi Törvényt, de eszük ágában sem volt a különbségtételt elfogadni, sőt, az EU-szintű kisebbségvédelmi jog bevezetése ellen éppen az volt a legfőbb érv, hogy nem lehet különbséget tenni történelmi és új bevándorolt kisebbséghez tartozó személyek között, és lehetetlen a bevándorlás miatt több százra duzzadt nyelvi és kulturális entitás számára egységes európai szabályozást megalkotni.

Ismerik ezt az okoskodást a határon túli magyarok is, akik hiába reménykednek EU-szintű kisebbségvédelmi szabályozásban. A tagállami hatásköröket megszüntetni igyekvő brüsszeli bürokrácia a történelmi kisebbségek törekvéseit, panaszait azzal söpri le, hogy a kisebbségügy tagállami hatáskör. A magyar kisebbségek államalkotó mivoltát el nem ismerő tagállamok álszent módon gyakran az EU diszkrimináció-ellenes jogrendjére és a multikulturalizmusra hivatkozva utasítják el a magyarok igényeit, mondván, hogy a magyar csak egyike a sok-sok országokban élő népcsoportnak, akik között nem tehetnek különbséget.

Álszentségért persze a brüsszeli bürokrátáknak sem kell messzire menniük, hiszen miközben a tagállami szuverenitásra hivatkozva nem avatkoztak be kisebbségi konfliktusokba, migráció ügyben éppen most veszik semmibe a tagállami szuverenitást és kísérlik meg feldúl azoknak az államoknak az etnikai viszonyait amelyek –mint Magyarország- egyensúlyt alakítottak ki a többségi nemzet és a történelmi kisebbségek között.

Brüsszelnél is távolabbra vezet a roma kérdés nemzetközi kezelésében bekövetkezett változás. A rendszerváltozás utáni évekre esett a roma ügyek internacionalizálásának kezdete. Az amerikai mintára hangszerelt polgárjogi mozgalom mögött egyre határozottabban felsejlett egy diplomáciailag és pénzügyileg támogatott diverzió, amely a cigányság valódi polgárjogi törekvéseire ráépülve eszközként használta ki azt. Célja –feltételezésem szerint- , hogy roma mozgalmat bekapcsolja az amerikai felfogás szerint „nacionalista” közép és kelet európai államok nacionalizmusának felszámolása, a nemzetállami koncepció visszaszorítása érdekében indított harcba. Kétes dicsőségünk, hogy Magyarország számára ebben kiemelt szerep jutott. Igaz, hogy a gazdasági, katonai, politikai stratégiában ez csak mellék-hadszíntér volt –látjuk ezt utólag-, még akkor is ha néhány mozgalmárral elhitették, hogy bástya, miközben csak paraszt volt ezen a sakktáblán. A „roma” néven és politikai menedzselésén, nemzetközi elfogadtatásától a „transznacionális nemzet” álomképén át a „Romanesztán” álomkép meglebegtetéséig mindenben átsejlik a diverziós „feeling”. Ahogy egy informális beszélgetésen elhangzott: „A roma mozgalom az a kivilágított Halloween-tök, amellyel a kelet európai nacionalistákat ijesztgetik.”

Az akkori sejtéseket a mai migrációs események csak megerősítik. Konceptióváltás van a Közép és Kelet Európai „nacionalizmusok” megtörésének frontján. A „roma-projekt” nem hozta azt, amit vártak tőle: nem állt össze a nacionalizmusok ellen bevethető transznacionális roma nemzet, nem lázadtak fel a romák, erősebbnek bizonyult a többségi nemzetek vonzása. Horribile dictu, a kísérleti terepnek szánt Magyarországon a domináns cigány szervezetek a „nacionalistának” bélyegzett politikai erőkkkel szöveterkeztek. A roma tábornokok felvették a zsoldot, de nem hoztak magukkal sereget.

Új, a roma mozgalomnál jóval ígéretesebb hadszíntér nyílt meg a diplomáciai alvilág számára: a tömeges migráció. A modell ismerős: valóságos társadalmi mozgásra kell parazita módjára ráépülni, azt manipulálni és úgy irányítani, hogy a birodalmi törekvéseket akadályozó nemzetállamok ellenállása megtörjön. Az irányított migrációhoz képest a Roma projekt gyenge ujjgyakorlatnak számít. A jövőt nem látva nem jelenthetjük ki, hogy tervezői véglegesen ejtették-e, de mindenesetre jegelték. Csúcspontján, az ezredforduló környékén nem múlt el hét, hogy a nemzetközi szervezetek valamelyike ne tűzte volna napirendre a témát, hogy a nemzetközi sajtó nem cikkezett volna valóságos vagy újra felmelegített, esetleg kitalált roma-ellenes atrocitásról. Az EU, az ET vagy az EBESZ keretében folyamatosan napirenden tartották a témát, és ha más nem, valamelyik ismert vagy ismeretlen NGO adott ki jelentést a romák általános diszkriminációjáról. Az USA éves emberi jogi jelentése elismételte az ezekben foglaltakat. Kis túlzással: már el sem kellett olvasni ezeket, mert előre lehetett tudni, hogy mit tartalmaznak.

Amilyen megbotránkoztató volt az akkori rágalomhadjárat, olyan árulkodó a mostani csend: azt jelzi, hogy a roma lobbist akkor sem a cigányok valóságos sorsa, integrációja, emancipációja érdekelte, hanem a mögöttes politikai célok. Eszközként használták fel a cigányokat, és most, hogy várakozásaik nem teljesültek, és van más, sokkal inkább sikerrel kecsegtető projekt, jegelték az ügyet. Várható, hogy politikailag természetesen független civil szervezetek néha-néha előveszik még, de a magyarok bűneinek rangsorában hátrább sorolódott.

Az is várható, hogy rövidesen megszólal valamelyik roma polgárjogi aktivista és a bevándorlás mellett kampányol. A cigányok között lesz is erre vevő, hiszen egy részükben régi mítosz, hogy boldogulásukat a magyarok demográfiai legyőzésétől, a magyar identitás meggyengítésétől várják. Ki ne hallotta volna a mondást: „csak egyszer legyünk eggyel többen, mint ti...” A kisebbségek számára mindig is csábító volt birodalmi védernyőben bízni a nemzetállamok nacionalizmusával szemben, mint ahogy a szupranacionalista birodalmi tervezők sem mulasztották el, hogy a kisebbségek védelmére hivatkozva átmeneti szövetséget kössenek velük a közös ellenség, a nemzetállam ellen. Vajon elhiszik-e a magyarországi cigányok hogy az a népcsoportok kollektív jogait tagadó birodalmi stratégia amely a nemzeti identitás meggyengítésére törekszik, annak számára védendő érték a kisebbségi identitás? Nem jelent-e nagyobb védelmet az erős nemzeti tudatú állam, amely kisebbségeit államalkotó

közösségekként ismeri el és megmaradásukat törvényekkel, intézményeik garantált állami támogatásával segíti?

Él az a feltételezés is roma körökben, hogy pusztán a bőr színének hasonlósága automatikusan rokonszenvet ébreszt a bevándorlóknak feléjük. Ez alapvető tévedés. Nem kell az észak és közép afrikai rasszista alapú arab agresszióig elmenni például: elég ha déli szomszédainknál nemrég lezajlott testvérháborúra emlékezünk, hogy lássuk: az eltérő vagy egyező bőrszín nem játszik alapvető szerepet a társadalmi viszonyok alakulásában.

A nemzetközi roma kampány kifulladásra nem csábíthatja arra a magyar kormányt, hogy feladja, vagy visszafogja a cigány integrációs programot. Éppenséggel a program hitelessége és sikeressége a záloga annak, hogy a cigányság túlnyomó része támogassa a kormány bevándorlással kapcsolatos politikáját. A kisebbségek hatékony védelmét is magában foglaló nemzetpolitika adjon többet, mint a birodalmi multikulturális ígérek.

(Elhangzott a Cigány Tudományos és Művészeti Társaság 25. jubileumi konferenciáján)